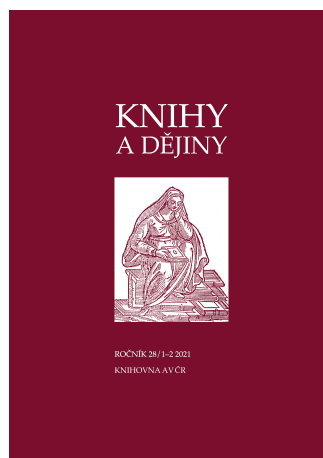

Zitierhinweis

Pokorný, Jiří : recension de : Claire Madl / Petr Píša / Michael Wögerbauer, Buchwesen in Böhmen 1749–1848. Kommentiertes Verzeichnis der Drucker, Buchhändler, Buchbinder, Kupfer- und Steindrucker, Wiesbaden : Harrassowitz Verlag, 2019, dans : Knihy a dějiny, 28 (2021), p. 191-193, DOI: [dx.doi.org/10.23852/KAD.2021.28.09](https://doi.org/10.23852/KAD.2021.28.09), téléchargé depuis Website

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

ském pozůstalostním inventáři z roku 1649 sepsaném po smrti Johanna Antona z Eggenbergu a druhým dědickým inventářem z let 1719–1721 je v tomto ohledu žádoucí (toto srovnání může být ostatně užitečné nejen co se týká italského souboru knih Marie Ernestiny, ale rovněž pokud jde o všechny další knihy patřící do její osobní knihovny). V případě italských knižních akvizic barokní sběratelky a čtenářky Marie Ernestiny z Eggenbergu se nabízí také srovnání s jinými dobovými středoevropskými barokními sbírkami, ať již reálně dochovanými, nebo těmi, o nichž máme informace pouze na základě knižních inventářů. Stranou bychom neměli nechat ani srovnání celé eggenberské knižní sbírky a akvizičních a čtenářských zájmů rodiny Eggenbergů se sběratelskými strategiemi jiných středoevropských představitelů vysoké šlechty té doby (nejen Lobkowiczů, Černínů, popř. Nosticů), jejichž knihovny se dochovaly buď jako celek, nebo rozptýleně v rámci ostatních knižních sbírek. Pokračující zpracovávání evropských knižních fondů a jejich cílená provenienční analýza k tomu vytvářejí ideální podmínky. To jsou však již úvahy, které překračují rámec recenzované publikace a směřují nejen k jeho autorovi, ale především k odborné badatelské veřejnosti.

Recenzovaná publikace *Zrcadlo duše a doby* je záslužným autorským i edičním počinem. Na jedné straně navazuje přínosným způsobem na dříve vydané publikace věnované eggenberským knižním sbírkám, o nichž byla již řeč. Na druhé straně tím, že dosavadní bá-

dání o knižních strategiích a čtenářských preferencích rodiny Eggenbergů posouvá o krok vpřed, je významným odrazovým můstkem pro další výzkumy v oblasti dějin evropských šlechtických knihoven.

JAROSLAVA KAŠPAROVÁ

■ **Claire MADL – Petr PÍŠA – Michael WÖGERBAUER,**
Buchwesen in Böhmen 1749–1848.
Kommentiertes Verzeichnis der
Drucker, Buchhändler, Buchbinder,
Kupfer- und Steindrucker (Buch-
 forschung. Beiträge zum Buchwe-
 sen in Österreich, hgg. von Peter
 R. Frank und Murray G. Hall,
 Band 11), Wiesbaden, Harrasso-
 witz Verlag 2019. xxiv, 508 s.

V souvislosti s prací na knize o ději-
 nách knižního obchodu v Čechách mezi

polovinou 18. a 19. století¹ se autorský kolektiv Claire Madl, Michael Wögerbauer a Petr Píša rozhodl zpracovat i soupis všech tiskařů, knihkupců, knihvazačů a dalších osob podílejících se na vzniku a distribuci knih, případně dalších tiskovin, a působících v Čechách ve stejném období, tedy mezi počátkem tereziánských reforem a revolucí 1848/49. Tak vznikla tato publikace, vydaná v rámci ediční řady zaměřující se na výzkum knižní kultury v Rakousku.

V úvodu autoři charakterizovali tuto převratnou epochu a roli knižní kultury v ní; rozvoj knižní kultury představili jako podstatný faktor celkového politického a kulturního vývoje, související přirozeně také s hospodářskými podmínkami, i jako důležitou součást vytváření veřejného mínění a budování moderní občanské společnosti. Upozornili rovněž na mezinárodní souvislosti, zejména na význam německého a (středoevropského) knižního obchodu, jehož nezpochybnitelné centrum se v této době nacházelo nedaleko českých hranic, v Lipsku.

Vývoj knižního obchodu se v dané epoše vyznačoval především mimořádně rychlým růstem vydávaných titulů (a pravděpodobně i nákladů – o tom je však k dispozici poměrně jen málo dokladů) a postupující jazykovou a funkční diferenciací. Ta spočívala v rozdělení na český a německý knižní obchod

a dále v rozdělení rolí při tisku a distribuci knih, kdy se profese nakladatele, tiskaře, knihvazače, knihkupce apod. definitivně osamostatnily. (To ovšem neznamenalo, že by některé firmy nespojovaly několik druhů činností.)

Soupis je vytvořen na základě práce generací českých bibliografů, historiků a literárních historiků, jejichž řada počíná již Josefem Jungmannem. Jejich výsledky doplnili autoři i obsáhlými rešeršemi v pražských, mimopražských i zahraničních archivech (především ve Vídni, Lipsku a Drážďanech).

Oproti srovnatelnému soupisovému svazku dané ediční řady, věnovanému Vídni,² se tato publikace vyznačuje především tím, že zahrnuje celé Čechy, že tedy ke zhruba 400 pražským firmám, působícím v oblasti knižního obchodu, přidává ještě přibližně stejný počet mimopražských podniků. Dalším podstatným rozdílem je skutečnost, že se autoři zaměřili i na vazače knih, kteří – kromě své původní profese – také obchodovali s knihami.

Soupis je rozdělen na tři velké části. V první najdeme firmy. Součástí hesla je pak vedle názvu firmy (který se často kryje se jménem majitele) také oblast podnikání (např. zda šlo o knihkupce, knihvazače apod.), charakter produkce (např. náboženská nebo právnícká literatura, hudebniny, kalendáře apod.),

¹ Mám na mysli knihu Claire MADL – Michael WÖGERBAUER – Petr PÍŠA, *Na cestě k „výborně zřízenému knihkupectví“: Protagonisté, podniky a síť knižního trhu v Čechách (1749–1848)*, Praha 2019.

² Peter R. FRANK – Johannes FRIMMEL, *Buchwesen in Wien 1750–1850. Kommentiertes Verzeichnis der Buchdrucker, Buchhändler und Verleger (Buchforschung. Beiträge zum Buchwesen in Österreich, Bd. 4)*, Wiesbaden 2008.

doba a místo působení, osoby, s podnikem spojené (tj. majitele a personál), předchůdci a následovníci, nakonec podle možnosti také stručné dějiny firmy. V druhé části se uvádějí osoby, charakteristiky jejich činnosti, spojení s firmami, případně i životní údaje. Třetí část obsahuje místní rejstřík; ke každému jménu obce, uváděnému v německé i české podobě, jsou přiřazeny firmy a osoby působící v místě.

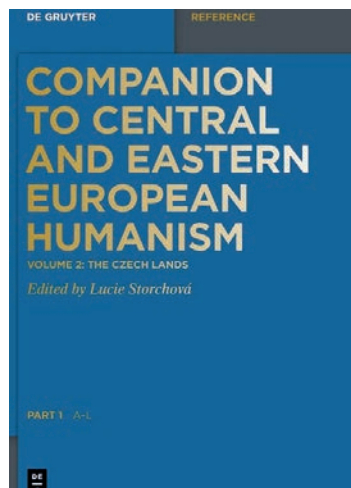
Skutečnost, že soupis přináší nejen jména majitelů firem, ale i jejich zaměstnanců – faktorů, tovaryšů či učňů, poskytuje předpoklady pro rekonstrukci vertikální i horizontální mobility osob, které se jakýmkoli způsobem zapojily do knižního obchodu, i pro všechny další podobné výzkumy.

Vcelku je možné v této práci (společně s knihou *Na cestě k „výborně zřízenému knihkupectví“*) spatřovat mimořádný čin, srovnatelný s Voitovou Encyklopedií knihy a významně reprezentující českou vědu na mezinárodní scéně.

JIŘÍ POKORNÝ

■ ***Companion to Central and Eastern European Humanism, Volume 2 Czech Lands, Part 1.* Storchová, Lucie (ed.), Berlin, Boston, De Gruyter 2020. xvi, 782 s.**

Odborná veřejnost v zahraničí neměla až doposud možnost seznámit se komplexněji s problematikou recepce a šíření humanistických myšlenek v českých zemích. Absenci souborné práce v anglic-

kém jazyce řeší nově vydaný bibliografický slovník, který představuje dosud nejucelenější pohled na humanistickou produkci a její autory působící v českých zemích od poslední třetiny patnáctého století až po období pobělohorské. První díl tohoto dvoudílného kompendia vydalo v loňském roce nakladatelství De Gruyter v rámci mezinárodní ediční řady *Companion to Central and Eastern European Humanism* zaměřené na mapování humanistické produkce střední a východní Evropy. Publikace je výstupem tříletého grantového projektu: *Po-doby humanismu v literatuře českých zemí (1469–1622)* realizovaného převážně na půdě Filosofického ústavu Akademie věd ČR v letech 2016–2018.

Velkorysý vydavatelský počín, na jehož realizaci se podílel mezinárodní autorský tým složený z více než tří desítek odborníků z nejrozličnějších převážně humanitních věd, má oslovit zejména zahraniční publikum. Úvodní část prvního svazku, v němž jsou abecedně řazeni autoři začínající na písmeno A–L,